

УДК 159

Владислава Калашник

здобувач вищої освіти
другого (магістерського) рівня
спеціальності 053 «Психологія»

науковий керівник: **Лідія Деркач**
завідувач кафедри психології та педагогіки,
доктор психологічних наук, професор

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІТЕЙ 5-6 РОКІВ, ЯКІ ВІДВІДУЮТЬ ДИТЯЧИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД

Актуальність обраної теми полягає в тому, що психологічна робота як впровадження результатів психологічних досліджень у практику дитячого виховання пов'язана з тим, що психолог може дослідити всі психічні явища, інтелектуальні здібності дітей 5-6-ти річного віку та їх готовність до початкової школи і наголосити на тому, які дитина має більш чи менш розвинуті інтелектуальні здібності, щоб вчитель знав який підхід слід обирати саме до тієї чи іншої дитини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема сприйняття широко вивчалася як в зарубіжній, так і у вітчизняній психології. За кордоном особливу увагу приділяли вивченню сприйняття і його розвитку представники асоціативної психології (Д.Селлі), гештатпсихології (К.Коффка, Р. Фолькельт) і функціональної психології (К.Бюлер, Ж.Піаже). Принципово інший науковий підхід до проблеми сприйняття має місце у вітчизняних психологів (Е.Н.Соколов, М.Д.Дворяшина, Н.А.Кудрявцева, Н.П. Сорокун, П.А. Шеварев, Р.І. Говорова і Зра). Їх дослідження направлені на те, аби розкрити основні закономірності відображення дійсності, проаналізувати особливості сприйняття у дітей дошкільного віку.

Метою є – з'ясувати психологічні особливості дітей, які відвідують дитячий дошкільний навчальний заклад.

Результат дослідження. Момент, коли дитина вперше вступає до дитячого садку - є найважливішим моментом у її житті. Кожна дитина по-різному переживає цей час, залежно від її психологічної готовності. Більшість дітей залюбки відвідує дитсадок. Перехід малечі на положення школярів зобов'язує їх дотримуватись певних правил, наприклад: вчасно вставати, приходити в школу, дотримуватись правил шкільного життя незалежно від того, хочеться

чи не хочеться це робити, виконувати обов'язкові завдання, переборювати труднощі в цьому.

Надійною основою успішної організації навчально-виховного процесу є врахування психофізіологічних особливостей і закономірностей розвитку дітей [1, 52]. Особливо це стосується дітей на межі дошкільного і молодшого шкільного віку. Цей вік з психологічної точки зору є критичним, тому що: відбуваються зміни, що означають завершення дошкільного етапу розвитку, і з'являється здатність до розуміння загальних принципів, зв'язків й закономірностей наукового знання. Якості, характерні для дошкільного дитинства, поєднуються у 33рацівник33а з новими можливостями, зокрема у сфері учіння. Тому реалізація потенційних можливостей інших школярів потребує 33рацівних 33рацівник33а33ь.

В процесі вчення сприймання учня розвивається як цілеспрямована й раціонально організована діяльність чуттєвого пізнання. Вчитель повинен надати, по-перше, достатню точність і повноту у сприйманні дитиною об'єкта, явища; по-друге, збагачення сенсорного досвіду учнів; по-третє, виховання якостей спостерігача – умінь спостерігати і бачити приховані закономірності; по-четверте, оволодіння сенсорними еталонами (загальноприйнятими зразками предметів та властивостей); по-п'яте, організацію зовнішнього сприймання об'єктів у поєднанні з осмисленням даного матеріалу [3, 165-166].

Сприйняття становить основу для мислення, що спрямовані на виявлення відношень і закономірних зв'язків між предметами і явищами об'єктивної діяльності. Мисленнєвий процес реалізується через різні операції: аналіз, синтез, абстрагування, порівняння, конкретизація. Мисленнєва діяльність проявляється у дитини в різноманітних формах – як наочно-дійове, наочно-образне і логічне мислення. Наочно-дійове мислення влітається у практичну діяльність: першокласник реально оперує предметами. При наочно-образному мисленні він спирається на образи предметів чи уявлення. Логічне мислення ґрунтується на перетворенні понять і побудованих на їхній основі суджень [1, 54].

Уже в дошкільному віці розвивається почуття емпатії (здатність співчувати і співпереживати іншим людям), але у дитячому сприйнятті переживань іншої особи лежить тільки власний досвід. На початку молодшого шкільного віку з'являється здатність стати на позицію іншого. Накопичений емоційний та духовний досвід стає підґрунтям для розвитку вищих форм чуйної, 33раці-їстичної поведінки [4, 15]. Інтенсивність співчуття залежить від того, чи переживала дитина подібне, і від рівня розвитку уяви. Викликати переживання можна на основі художніх образів.

Говорячи про емпатію шестирічної дитини, виділяють подвійне значення цього терміну: а) чуйне, співчутливе ставлення до чужого горя, переживання; б) доброзичливе ставлення до іншої людини, підтримка її в радості [5, 93]. Здатність до емпатії не виключає неадекватного прояву емоцій (сміх у трагічній ситуації і т. ін.). Це не є свідченням жорстокості дитини, а виявляє невміння абстрагуватися від конкретної (на її погляд, смішної) ситуації та

передбачити наслідки своїх дій.

Шестирічним першокласникам властиве таке почуття як ревності. Дитина може бути переповнена цим почуттям стосовно батьків до братика чи сестрички; учителів – до своїх ровесників. Тому важливо аби педагог був однаково уважним до всіх дітей. В результаті адекватних дій дорослих школярі позбавляються від егоїстичної любові [6, 47]. З почуттям ревності може бути пов'язана заздрість. Коли учневі здається, що вчитель краще ставиться до інших, виникає заздрість, яка може бути причиною негативних вчинків у ставленні до ровесників.

Гра як провідний вид діяльності дошкільника поступово замінюється учбовою діяльністю. Проте слід зазначити, що навчальна діяльність 34рацівничок повноцінно реалізується лише у грі. Серед її форм найбільш ефективними є сюжетно-рольові ігри та ігри з правилами. Прийняття та виконання правил вимагають від першокласників свідомого керування своєю поведінкою. Починає діяти механізм підпорядкування мотивів, у процесі гри формуються елементи довільності [3, 121].

Вольова поведінка передбачає домінування мотивів, які йдуть не від безпосередніх спонукань, а зумовлюються свідомо поставленою метою. У вольових вчинках шестирічних дітей велику роль відіграють їх емоції, що інколи стають мотивами соціальної поведінки.

Зазвичай, майже всі діти приходять до школи з прагненням учитися, тобто із позитивною учбовою мотивацією. У перші дні навчання вони сумлінно ставляться до учбової діяльності, у кожного з них виникає уявлення про ідеального учня. Проте через деякий час ставлення окремих дітей до школи змінюється, що пов'язано із недосконалістю навчально-виховного процесу, недостатньою активізацією учіння першокласників, недоліками у розвитку пізнавальних процесів, надмірним захопленням вправами, спрямованими на формування автоматизованих поведінкових дій [2, 47].

Висновок. Таким чином, ми можемо зробити наступний висновок: дошкільний вік – перехідний період, в якому проявляються риси дошкільного дитинства і типові особливості школяра. Цей вік багатий на приховані можливості розвитку, які дуже важливо своєчасно помічати й підтримувати. Цей час можна назвати, коли закладаються та розвиваються основи багатьох психічних якостей. Особливо уважно слід ставитися до вікових особливостей фізичного і психічного розвитку дітей, що дасть вчителю можливість цілеспрямовано, без шкоди для учнів організувати якісне навчання.

1. Головань Н.О. Вікові особливості дітей шестирічного віку та їх діагностика // Навчання і виховання шестирічних першокласників. – К.: Освіта, 2009. – С.52-67.

2. Божович Л.І. Проблема розвитку мотиваційної середовища дитини // Вивчення мотивації поведінки дітей і підлітків. – М.: Педагогіка, 2015. – С.45-51.

3. Особливості психічного розвитку дітей 6-7-річного віку / За редакцією Д. Ельконіна, А.Л. Венгера. – М., 2013. – 186 с.

4. Готовність до школи. Розвиваючі програми / Под ред. І.В. Дубровиной. -2015. – 212 с.

5. Мухіна В.С. Шестирічнадитина вшкoлі. – М.: Просвещение, 2014. – 224 с.

6. Валлон А. Психічноерозвитокдитини. – М.: Педагогіка, 2007. – 212 с.

УДК 159.942.5

Дарья Лебідь

здобувач вищої освіти
другого (магістерського) рівня
спеціальності 053 «Психологія»

науковий керівник: **Олена Сергієні**
доктор медичних наук, професор

(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ СИНДРОМУ ЕМОЦІЙНОГО ВИГО- РАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Синдром емоційного вигорання (СЕВ) – це реакція організму, яка виникає в результаті тривалої дії професійних стресів середньої інтенсивності. На Європейській конференції ВООЗ у 2005 р. відмічено, що стрес, пов'язаний з роботою, є важливою проблемою приблизно для третини працівників країн Європейського союзу і вартість вирішення проблем з психічним здоров'ям у зв'язку з цим складає в середньому 3-4% валового національного доходу [1; с. 370]. СЕВ – процес поступової втрати емоційної, когнітивної і фізичної енергії, що проявляється в симптомах емоційного, розумового виснаження, фізичної втоми, особистісної відгородженості і зниження задоволення виконанням роботи.

Ще у 70-ті роки ХХ століття було введено поняття «синдром емоційного вигорання», яке характерне для представників професій типу «людина – людина», які змушені постійно спілкуватися з іншими людьми, причому не за власним вибором при виконанні виробничих обов'язків [2, 43-48].

Термін «емоційне вигорання» (burnout) ввів американський психіатр Герберт Фрейденберг (1974) для характеристики 35рацівник35а35ьн стану здорових людей, що знаходяться в інтенсивному і тісному спілкуванні з клієнтами, пацієнтами в емоційно насиченій атмосфері при наданні професійної допомоги. Спочатку цей термін визначався як стан знемоги, виснаження з відчуттям власної марності. Потім феномен «емоційного вигорання» був 35рацівникваний, в результаті чого виокремився його синдром.

Декілька десятиліть тому К. Маслач дала його різке формулювання: згорання – плата за співчуття [2, с. 43-48]. Маслач підкреслює, що вигорання – це не втрата творчого потенціалу, не реакція на нудоту, а швидше «емоційне виснаження, яке виникає на фоні стресу, викликаного міжособистісним спілкуванням» [3, с. 17].